Multidisciplinary scientific online journal
ISSN: 2181-2330

IJODKOR O'QITUVCHI
ТВОРЧЕСКИЙ УЧИТЕЛЬ
CREATIVE TEACHER

doi Crossref
WORLD of JOURNALS
Google Scholar
Scientific Research An Academic Publisher
Directory of Research Journal Indexing DRJI
RESEARCHBIB ACADEMIC RESOURCE INDEX
INFOBASE INDEX
DOAJ DIRECTORY OF OPEN ACCESS JOURNALS

«BEST PUBLICATION»

Ilm-ma'rifat markazi ©

IJODKOR O'QITUVCHI
ILMIY-USLUBIY JURNAL

MATERIALLARI TO'PLAMI

5-OKTYABR, 2021-YIL

11-SON

Ushbu to'plamda "Ijodkor o'qituvchi " ilmiy-uslubiy jurnaliga kelib tushgan tezis va maqolalar o'rin olgan.

Mazkur jurnalda zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirish jarayonida innovatsion ta'lim texnologiyalarini joriy etish va loyihalashtirish, integratsion ta'limni rivojlantirishda yo'nalishlar bo'yicha kreativ g'oyalar, takliflar va yechimlarni amalga oshirish maqsad qilib olingan. Mazkur jurnal materiallaridan OTM professor-o'qituvchilari, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari va umumta'lim maktab o'qituvchilari, mustaqil tadqiqotchilar, magistrantlar, ilmiy xodimlar, iqtidorli talabalar hamda shu sohada ilmiy ish olib borayotgan tadqiqotchilar foydalaishlari mumkin.

Eslatma! Jurnal materiallari to'plamiga kiritilgan maqolalardagi raqamlar, ma'lumotlar haqqoniyligiga va keltirilgan iqtiboslar to'g'riligiga mualliflar shaxsan javobgardirlar.

TAHRIRIYAT

Bosh muharrir
Maqsudov Ulug'bek Qurbonovich
Mas'ul kotib
Xasanov Tursunali Xaydarali o'g'li
Marg'ilon shahar 11-umumiy o'rta ta'lim maktabi Ma'naviy va ma'rifiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari
Nashrga tayyorlovchi
Sobirov Otabek Foziljon o'g'li
Qobilova Saidaxon Muhammadjon qizi
Farg'ona davlat universiteti

TAHRIR KENGASHI A'ZOLARI

Mo'minov Qobiljon Qodirovich
Fizika-matematika fanlari doktori professor
Sultonali Mannopov
O'zbekiston xalq artisti, professor
Mamatova Nodira Muxtarovna
Tibbiyot fanlari Doktori (Ds)
Tuychiyeva Inoyat Ibragimovna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Rasulova Vasila Batirovna
Toshkent farmatsevtika instituti, Biologiya fanlari nomzodi, dotsent
Nikadambayeva Hilola Batirovna
Uzbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti, Pedagogika fanlari nomzodi, dotsent
Pirimov Akram Pirimovich
Navoiy davlat pedagogika instituti, dotsent
Shodiyev Furqat Davranovich
Navoiy davlat pedagogika instituti, Texnika fanlari nomzodi, Dotsent
Qurbonova Muqaddas Omonovna
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Otaqulov Fozil Sobirovich
FarDU, bo'lim boshlig'i
Aslanov Xakimjon Ro'ziboyevich
FarDU, Harbiy ta'lim fakulteti Umumqo'shin tayyorgarligi sikli boshlig'i, podpolkovnik
Karimov O'lmasbek Umaraliyevich
FarDU o'qituvchisi
Mamatqulov Muzaffar Odiljon o'g'li
O'zbekiston Yoshlar ishlari agentligi Farg'ona viloyat boshqarmasi bo'lim boshlig'i

Diyorova Adolat Norqobilovna *QASHQADARYO VILOYATIDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR HAMDA TA’LIMGA QARATILGAN E’TIBOR*	90
Murtozayev Sardorbek Abdijalil o‘g‘li *O‘ZBEKISTON TO‘QIMACHILIK VA TIKUV-TRIKOTAJ SANOATINING FAOLIYATI TAHLILI*	95
Jo'rayeva Kamola Xusanovna *O’SMIRLARDA FIZIOLOGIK O’ZGARISHLAR*	103
Abdualim Abdurazzoqov Abdujabbor o'g'li *PUL KREDIT SIYOSATINING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDA TUTGAN O’RNI*	108
Safarova Dilnoza G’ulomovna *“ODAMDAN NIMA QOLADI?” (YUSUF XOS HOJIB)*	113
Mexmonov Baxtiyor Sharopovich *SHAXAR HUDUDLARINING GEOAXBOROT VA FAZOVIY TAHLILI*	116
Тўраев Баходир Тиркашович, Ибрагимов Санъат Музаффарович *ШОЛИ ЕТИШТИРИШДА ГЕРБЕЦИДСИЗ ТЕХНОЛОГИЯ*	121
To'rayeva Shohida *BO`SH O`ZLASHTIRUVCHI BOSHLANG’ICH SINF O`QUVCHILAR BILAN PEDAGOGIK FAOLIYAT OLIB BORISH METODIKASI*	124
Abduraimova M *TA’LIM SOHASIDAGI ISLOHOTLAR DAVLAT TARAQQIYOTINING BARQARORLIGI OMILI SIFATIDA*	129
So’fiboyeva Gulchexra Mamurjonovna *BOSHLANG’ICH SINF MATEMATIKA DARSLARIDA GEOMETRIK SHAKLLARNI O’RGANISHDA DIDAKTIK O’YINLARDAN FOYDALANISH.*	132
To'raxo'jayev Saidmurod Saidvoqqosovich *SOVET HOKIMIYATINING O’ZBEKISTONGA EVAKUATSIYA VA REEVAKUATSIYA, DEPORTASIYA SIYOSATI*	135
Tuliyeva Almira Husanovna *ADVANTAGES AND LEVEL OF DIFFICULTY OF TEACHING TECHNIQUE IN PRIMARY EDUCATION*	139
Tursunova Maftuna Toshturdi qizi *NAVOIYDAN MEROS QOLGAN O‘ZBEK TILIM*	143
Akmal Ulug’murotov *ABDULLOH IBN MUBORAKNING SHOH ASARI “KITOB AZ-ZUHD VAR-RAQOIQ”*	145
Xudayorova Muxayyo Husniddinovna *MILLIY O‘QUV DASTURINI AHAMIYATI*	148
Karshiyeva Ma’rifat Saidaxmat qizi *YAPON NORMUSHKINING (EUONYMUS JAPONICA) MANZARAVIYLIGINI LANDSHAFT DIZAYNIDA FOYDALANISH VA KO’PAYTIRISH TEXNOLOGIYASINI ISHLAB CHIQISH*	150
Зайнутдинова Г.Ф., Махмудов С.Д., Сагдуллаев Б.Т *БИОЛОГИЧЕСКИ АКТИВНАЯ ДОБАВКА «РАВОНОЛ»*	152
Атауллаев Фазлиддин Фахриддин угли *ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ ИНТЕРЕСЫ США НА БЛИЖНЕМ ВОСТОКЕ*	159
Авазов Зафар Эгамбердиевич, Галаева Зухра Шокир кизи *ЁҒОЧБОП ОҚТЕРАК (POPULUS ALBA)НИНГ ҚАЛАМЧАЛАРИДАН КЎЧАТ ЕТИШТИРИШ АГРОТЕХНОЛОГИЯСИ*	162
Чориев Маҳмуджон Аҳмад ўғли *ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШДА ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ*	168
Эшқобилов Бехзод Ботир ўғли *ЖЎЙБОР ШАЙХЛАРИНИНГ МАМЛАКАТ ОБОДОНЧИЛИГИ УЧУН АМАЛГА ОШИРГАН ИШЛАРИ ТЎҒРИСИДА*	172
Qulmatova Hayotxon Abdukarimova *ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARIDA YANGI PED TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH USULLARI.*	177

Оманов Пўлат Хабитович *ТАЛАБАЛАР ИЖТИМОИЙ-МАДАНИЙ КОМПЕТЕНЦИЯСИНИ АУТЕНТИК ВИДЕОМАТЕРИАЛЛАР ВОСИТАСИДА РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МЕТОДИК ТАЪМИНОТИ*	183
Шароф Рахимов Муродович *САМАРҚАНДЛИК ЙИГИРМА ТЎРТ ЁШЛИ КОМБАТ*	192
Зийнат Абдуллаева *ОТА*	201
Л.А.Тешабаева, Д.С.Кадирова *ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА САЙЛОВ ТИЗИМИНИНГ ТАКОМИЛЛАШТИРИЛИШИ*	205
Юлдашева Малика Тулкуновна *РАЗВИТИЕ УСТНОЙ РЕЧИ В ПЕРИОД ОБУЧЕНИЯ ГРАМОТЕ.*	212
Арслонов Зарифжон Зокиржон ўғли *БУЮК АЛЛОМАНИНГ ИЛМИЙ МЕРОСИ*	216
Safarova Nodira Shavkat qizi. *MODERNIZM VA TANQIDIY REALIZMNING XX ASR JAHON ADABIYOTIDA TUTGAN O`RNI.*	221
Рахматуллаев Жасур Неъматуллаевич, Шокиров Алишер Жўрабоевич, Тўраев Сирожиддин Ахматович *КАРТОШКАНИНГ МАҲАЛЛИЙ ПСКОМ, СЕРҲОСИЛ ВА УМИД-2 НАВЛАРИНИНГ СУПЕР СУПЕР ЭЛИТА ВА СУПЕРЭЛИТА УРУҒЛИКЛАРИНИ ЕТИШТИРИШ*	225
Жўраев Суюн Муратович *ИССИҚХОНА ШАРОИТИДА ТАРВУЗ ЕТИШТИРИШНИНГ ЭКИШ МУДДАТЛАРИ ВА ЭКИШ СХЕМАЛАРИНИ ЎРГАНИШ*	229
Madaminova Zumradxon Hakimjon qizi *RAVISH SO'Z TURKUMI*	233
Abdullayev Shaxboz Abdumumin o'g'li *AMIR TEMURNING DUNYO HAMJAMIYATIDA TUTGAN O'RNI*	237
Авазов Зафар Эгамбердиевич, Асадуллаева Дилнозахон Асадуллох кизи Зульбухарова Аяулым Акимбой кизи *МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ, БИОЛОГИЧЕСКИЕ, ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ И ДЕКОРАТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ КИПАРИСА ВЕЧНОЗЕЛЕНОГО*	240
Sayfiyev Nabi Ashur O'g'li *ELEKTRON RESURSLARNI RUXSATSIZ SKANERLASHINI ANIQLASH VA HIMOYALASH USULLARINI ISHLAB CHIQISH*	245

BOSHLANG'ICH SINF MATEMATIKA DARSLARIDA GEOMETRIK SHAKLLARNI O'RGANISHDA DIDAKTIK O'YINLARDAN FOYDALANISH.

So'fiboyeva Gulchexra Mamurjonovna
Namangan davlat universiteti tayanch doktoranti (PhD)

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini geometrik fazoviy tasavvurini shakllantirishda didaktik o'yinlarning o'rni haqida fikr yuritilgan.*
Kalit so'zlar: *geometriya, fazoviy tasavvur, o'yin, didaktik o'yin.*

Hozirgi kunda yurtimizda ta'lim sohasiga juda katta e'tibor qaratilmoqda va barcha imkoniyatlar yaratilmoqda. O'quvchilarni mustaqil, erkin fikrlovchi, tafakkuri keng, yuksak irodali, matonatli qilib tarbiyalash biz pedagoglarning asosiy vazifamiz hisoblanadi. Shunday ekan berilgan barcha imkoniyatlardan foydalanishimiz, odil maqsad sari intilishimiz kerak bo'ladi.

Boshlang'ich ta'lim davri o'qitish tizimining poydevori hisoblanadi. Maktabga ilk qadam qo'ygan o'quvchi ta'lim olish bilan birga uning dunyoqarashi, ham shakllanib boradi.

Bu davrda bolaning zehnini o'stirishga qaratilgan har bir mashg'ulot bola aqlining tarkib topishi va rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ham bu davrda, avvalo, ta'lim jarayonini qiziqarli, ta'sirli qilib tashkil etishga, ijobiy o'quv motivlarini hosil qilish va uni rivojlantirishga e'tibor qaratish lozim. Chunki bu muddat bolaning o'yin faoliyatidan aqliy faoliyatga, ya'ni o'quv faoliyatiga o'tganligi bilan harakterlanadi[1].

Matematika darslarida o'quvchilarning aqliy faoliyati rivojlanadi, tafakkuri kengayadi, fiklashi shakllanib boradi. Matematika darsida to'rt amalga doir misol-masalalar yechish bilan birga geometriya olamiga ham kirib borishadi. Geometriya matematikaning asosiy qismi(bo'limi) hisoblanadi. Geometriyaga oid qiziqarli mavzular, mavzularga oid topshiriqlar, boshqotirmalar mavjud. Bu mavzularni chetlab o'tish mumkin emas. Chunki geometriyaga oid mashg'ulotlar rang-barang va jozibaliligi bilan ajralib turadi. Shakllarni yaratish, modellarni buzish orqali idrok etish va qayta yasash, geometrik shakllardan foydalanib naqshlar chizish turli xil didaktik o'yinlarni tashkil qilish orqali o'quvchilarning geometrik fazoviy tasavvurini shakllantirib boriladi.

O'quvchilarda geometrik tasavvurni shakllantirishda eng sodda geometrik tushunchalardan boshlash zarur. Eng sodda geometrik tushunchalar nuqta, to'g'ri chiziq, nur, kesma, siniq chiziq va egri chiziq. Boshlang'ich sinflarda geometrik tushunchalarga ta'rif berilmaydi. O'quvchilarda tasavvur paydo bo'lishi uchun harakatli mashg'ulotlar, ko'rgazmalar, didaktik o'yinlar va ekskursiyalarni tashkil qilish orqali geometrik fazoviy tushunchalar shakllantiriladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga dastlabki geometrik tushunchalar bilan tanishtirish uchun o'qituvchi ta'limning eng qulay usullaridan foydalansa maqsadga muvofiq bo'ladi. Bunda didaktik o'yinlarning ahamiyati juda katta. Shuning uchun o'quvchilarga berilayotgan bilimlar ularning yosh hususiyatlariga muvofiq o'yin tariqasida uyushtiriladi. Bunday o'yinlar jarayonida o'quvchilar geometrik shakllarni o'zlashtiradi va shu bilan birga atrof-muhitni kuzatishga ular to'g'risida fikrlashga, xulosalashga o'rganadilar.

O'qituvchi didaktik o'yinlarni to'g'ri tanlashi muhim ahamiyatga ega. O'yin ta'limiy, tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lishi kerak. "Men qanday shaklman", "Quvnoq baraban", "O'z o'rnini top", "Nima o'zgardi", "Nuqtalarni birlashtir", "Meni top" kabi didaktik o'yinlardan geometrik shakllarni o'rganishda foydalanishimiz mumkin.

Geometriyani o'ynab o'rganamiz

"Quvnoq baraban" o'yini

O'yin maqsadi: O'quvchilarda geometrik fazoviy tushunchani shakllantirish, matematik nutqni rivojlantirish.

O'yin jihozi: Qog'oz karton, qog'oz qisqich, qalam, rangli qog'oz.

O'yinning borishi: Doira o'rtasiga qalam uchini joylashtiramiz va barabanni aylantiramiz. Qog'oz qisqich baraban ichida joylashgan qaysi geometrik shaklga to'g'ri kelib to'xtasa o'quvchi o'sha geometrik shakl to'g'risida bilgan ma'lumotlarini aytib o'tadi. Ushbu o'yin orqali o'quvchida geometrik tushunchalar shakllanib boradi va mustaqil fikrlash qobilyati rivojlanadi.

"Meni top" o'yini

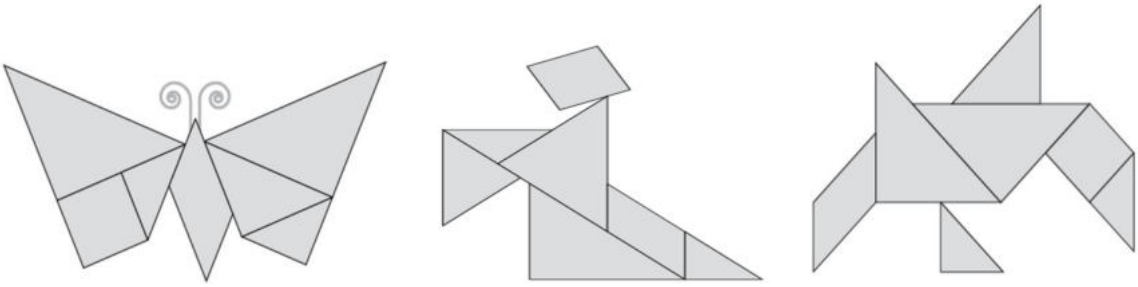

O'yin maqsadi: Shakllarni parchalash, yig'ish orqali geometrik tasavvurni rivojlantirish. Geometrik shakllarni birlashtirish orqali yoshligidan o'quvchilarda loyihalash, dizayn yaratish kabi ko'nikmalarni shakllantirish.

O'yin jihozi: Rangli qog'oz, yelim, qaychi.

O'yinning borishi: Turli xil o'lchamli geometrik shakllarni birlashtirish orqali applikatsiya tayyorlash. Tayyor bo'lgan applikatsiyalarni o'quvchilar bir-birlari bilan alishadilar. Geometrik shakllardan tayyorlangan applikatsiyalarga diqqat bilan qaraladi va nima tasvirlanganligini topib yozadilar, so'ngra nechta geometrik shakllardan va aynan nima uchun shu shakllardan foydalanilganini izohlanadi.

"Geometriyani o'rganish uchun bajariladigan barcha amaliy ishlar o'quvchilarga geometriyani o'rganish imkoniyatini berishi kerak va ularni hayotiy vaziyatlar bilan bog'lashi muhim."[2]

Geometrik shakllarni qurish, dizaynlarini yaratish, shakllarni tartibga solish, bo'laklarga ajratish tajribalari o'quvchilarga shakllarning qanday tuzilishini tushunishga imkon yaratadi.

Bunday tajribalarni o'tkazilishi o'quvchilarni kelgusi maqsadlari(masalan, mashinani loyihalash, minoralar dizaynini yaratish) sari olg'a qadam tashlashga zamin bo'ladi. O'quvchi tushunadiki geometriya- dunyoni o'rganishda, malakali kasb egasi bo'lishda bizlar uchun kerak, geometriyani hamma bilishi kerak.

Xulosa qilib aytish joizki, o'quvchilarda geometrik tushunchalarni shakllantirish ularni geometriya olamini tushunishlari uchun maktab darsliklari bilan ishlash yetarli deb o'ylash qiyin. Chunki darsliklardan o'quvchilarga to'g'ridan-to'g'ri ma'lumot yetkazish bilan chegaralanib qolish, boshqa omillarga sabab bo'lishi mumkin. O'qituvchi to'g'ri tanlov qilishi o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishi, nafaqat fanga bo'lgan balki hayotga bo'lgan qiziqishlarini uyg'ota olishga sababchi insondir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. M.E.Jumayev, N.T.Axmedova, B.S.Abd ullayeva, N.U.Aslonova "Boshlang'ich sinflar uchun matematikadan didaktik materiallar". Toshkent 2016. 311 b.

2. A Guide to Effektive Instruction in Mathematices. "Grades 1 to 3 Geometry and Spatial Sense". Printed on recycled paper ISBN 978-1-4606-8924-0 (Print) ISBN 978-1-4606-8925-7 (PDF) © Queen's Printer for Ontario,2016 5 b.

3. D.Q.Jo`lanov, J.S.Namozov "Boshlang'ich sinf matematika darslarida geometrik shakllarni va materialni o'rgatish jarayonida ko'rgazma hamda didaktik o'yinlardan foydalanish yo`llari". ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES VOLUME 2 | ISSUE 5 | 2021. ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723

4. Kate Quane." The Nature of Young Children's Attitudes towards Mathematics"July 2019. https://www.researchgate.net/publication/33733606

5. Pornpon Thamrongrat. "The Effectiveness of Augmented Reality with Gamification in Learning 3D Geometry". Thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy at the University of Leicester 2021.

Professor-o‘qituvchilar, talaba-yoshlarni jamiyatda olib borilayotgan ijtimoiy-siyosiy jarayonlardagi rolini kuchaytirish, innovatsion g’oyalarni amalga oshirish va takomillashtirish, shuningdek yoshlarning intellektual salohiyatini rivojlantirish va rag’batlantirish kabi ustuvor vazifalarini amalga oshirish hamda mazkur yo‘nalishda ilmiy tadqiqot ishlarini faollashtirish, yoshlarimizning ma’naviy immunitetini kuchaytirish, ularning bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazishda

5 ta muhim tashabbus muhim ahamiyat kasb etadi.

BOSH MUHARRIR:

Maqsudov Ulug’bek Qurbonovich

MAS’UL KOTIB:

Xasanov Tursunali Xaydarali o‘g’li
Marg’ilon shahar 11-umumiy o‘rta ta’lim maktabi
Ma’naviy va ma’rifiy ishlar bo‘yicha direktor o‘rinbosari